

SẮP XẾP TỔ CHỨC BỘ MÁY CỦA HỆ THỐNG CHÍNH TRỊ - CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC ĐỐI VỚI VIỆC THỰC HIỆN CHÍNH SÁCH BẢO HIỂM XÃ HỘI

TRẦN THANH NAM (*)

Tóm tắt: Việc sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị đang có những tác động đến tổ chức và hoạt động của hệ thống cơ quan bảo hiểm xã hội, đặt ra không ít thách thức trong việc đảm bảo thực hiện chính sách bảo hiểm xã hội ổn định, kịp thời và hiệu quả. Tuy nhiên, đây cũng là cơ hội để đẩy mạnh chuyển đổi số, nâng cao hiệu quả quản lý và mở rộng độ bao phủ bảo hiểm xã hội, góp phần thúc đẩy mục tiêu an sinh xã hội bền vững.

Từ khóa: An sinh xã hội; bảo hiểm xã hội; hệ thống chính trị; sắp xếp; tổ chức bộ máy.

Abstract: The streamlining and restructuring of the political system's organizational apparatus is impacting the structure and operations of the social insurance agencies, posing significant challenges to ensuring the stable, timely, and effective implementation of social insurance policies. However, this also presents an opportunity to accelerate digital transformation, enhance management efficiency, and expand social insurance coverage, thereby contributing to the goal of sustainable social security.

Keywords: Social security; social insurance; political system; restructuring; organizational apparatus.

Ngày nhận bài: 25/3/2025

Ngày biên tập: 02/4/2025

Ngày duyệt đăng: 23/4/2025

Đảm bảo thực hiện ổn định, kịp thời chính sách bảo hiểm xã hội (BHXH) trong bối cảnh triển khai thực hiện sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị, sáp nhập đơn vị hành chính cấp tỉnh, không tổ chức đơn vị hành chính cấp huyện, sáp nhập đơn vị hành chính cấp xã và thực hiện mô hình chính quyền địa phương 02 cấp vừa là cơ hội, song cũng có những thách thức không nhỏ đối với hệ thống cơ quan BHXH. Đặc biệt từ ngày 01/7/2025 tới đây, Luật Bảo hiểm xã hội năm 2024 sẽ chính thức có hiệu lực thi hành với nhiều nội dung mới, đặt ra yêu cầu ngày càng cao đối với hệ thống cơ quan BHXH trong việc triển khai thực hiện chính sách BHXH.

(*) **ThS; Cục Tiền lương và Bảo hiểm xã hội, Bộ Nội vụ**

(**) **Bài viết trong Kế hoạch tuyên truyền chủ trương của Đảng, Nhà nước về việc sắp xếp đơn vị hành chính các cấp, xây dựng mô hình chính quyền địa phương 02 cấp**

1. Những cơ hội thuận lợi

Việc sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị, sáp nhập đơn vị hành chính cấp tỉnh, không tổ chức đơn vị hành chính cấp huyện, sáp nhập đơn vị hành chính cấp xã và thực hiện mô hình chính quyền địa phương 02 cấp sẽ tạo ra cơ hội để các cơ quan BHXH nâng cao năng lực quản trị và hiệu quả tổ chức thực hiện chính sách bảo hiểm xã hội của cơ quan bảo hiểm xã hội, thể hiện qua các nội dung sau đây:

Một là, nâng cao và đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong việc quản lý và giải quyết thủ tục hành chính về bảo hiểm xã hội.

Trong thời gian qua, BHXH là một trong những cơ quan đẩy mạnh công tác ứng dụng công nghệ thông tin trong việc quản lý và giải quyết thủ tục hành chính về BHXH (có thời điểm ngành BHXH luôn dẫn đầu cả nước về ứng dụng công nghệ thông tin). Tuy nhiên, hiện nay việc ứng dụng công nghệ thông tin của các cơ quan BHXH có dấu hiệu chững lại, do đó việc sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy

hệ thống chính trị lần này vừa tạo ra áp lực, nhưng cũng là cơ hội rất lớn để các cơ quan BHXH đẩy mạnh hơn nữa việc ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý và giải quyết thủ tục hành chính về BHXH. Đặc biệt, Nghị quyết số 57-NQ/TW ngày 22/12/2024 của Bộ Chính trị về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia và Nghị quyết số 03/NQ-CP về Chương trình hành động của Chính phủ thực hiện Nghị quyết số 57/NQ-TW, cùng với sự phát triển của trí tuệ nhân tạo (AI) và hệ thống tự động giám sát, xử lý đã mở ra tiềm năng ứng dụng công nghệ thông tin hiện đại vào quản lý và giải quyết thủ tục hành chính về BHXH.

Hai là, nâng cao hiệu quả quản lý, tiếp tục cắt giảm thủ tục hành chính về bảo hiểm xã hội.

Với việc sắp xếp, tinh gọn bộ máy và ứng dụng công nghệ thông tin vào hoạt động quản lý, công tác thực hiện chính sách BHXH sẽ được quản lý tập trung hơn, giúp giảm tình trạng chồng chéo giữa các cấp hành chính và các địa phương trong việc giải quyết thủ tục hành chính BHXH. Từ đó, tạo tiền đề, cơ sở để tiếp tục cắt giảm thời gian xử lý và thành phần hồ sơ trong thủ tục hành chính theo tinh thần chỉ đạo tại Công điện số 22/CĐ-TTg ngày 09/3/2025 của Thủ tướng Chính phủ về một số nhiệm vụ, giải pháp trọng tâm về cắt giảm thủ tục hành chính, cải thiện môi trường kinh doanh, thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội.

Ba là, tạo động lực mới trong việc phát triển chủ thể tham gia và thụ hưởng chính sách bảo hiểm xã hội.

Mục tiêu sắp xếp các đơn vị hành chính nhằm “mở rộng không gian phát triển” là cơ hội rất lớn để các cơ quan BHXH mở rộng và phát triển số người tham gia BHXH, hướng tới việc hoàn thành mục tiêu phát triển đối tượng tham gia và đối tượng thụ hưởng chính sách BHXH đến năm 2030: “Phần đầu đạt khoảng 60% lực lượng lao động trong độ tuổi tham gia bảo hiểm xã hội” và “khoảng 60% số người sau độ tuổi nghỉ hưu được hưởng lương hưu, bảo hiểm xã hội hằng tháng và trợ cấp hưu trí xã hội” tại Nghị quyết số 28-NQ/TW ngày 23/5/2018 Hội nghị Trung ương lần thứ bảy khóa XII về cải cách chính sách BHXH.

2. Những khó khăn, thách thức đặt ra

Thứ nhất, đảm bảo việc thực hiện các thủ tục hành chính về BHXH của người tham gia, người sử dụng lao động, đặc biệt là người tham gia ở vùng sâu, vùng xa, vùng kinh tế - xã hội còn nhiều khó khăn.

Việc sáp nhập đơn vị hành chính cấp tỉnh, không tổ chức đơn vị hành chính cấp huyện, sáp nhập đơn vị hành chính cấp xã và thực hiện mô hình chính quyền địa phương 02 cấp có tác động đến việc thực hiện các thủ tục hành chính về BHXH của người tham gia, người sử dụng lao động⁽¹⁾. Một bộ phận người tham gia, người sử dụng lao động phải di chuyển xa hơn (trong trường hợp nộp trực tiếp hồ sơ), cơ quan BHXH sẽ gặp khó khăn trong việc xác minh, kiểm chứng thông tin trong hồ sơ của người tham gia, người sử dụng lao động... Việc sắp xếp, tinh gọn tổ chức bộ máy gắn với tinh giản biên chế có thể dẫn đến sự quá tải trong việc giải quyết thủ tục hành chính tại một số đơn vị thuộc cơ quan BHXH, đặc biệt là những nơi tập trung đông dân cư, người lao động, khu công nghiệp, khu chế xuất...

Thứ hai, đảm bảo việc quản lý người tham gia và người thụ hưởng các chế độ bảo hiểm xã hội.

Việc quản lý người tham gia và người thụ hưởng BHXH được thực hiện và cập nhật theo từng ngày, đòi hỏi người thực hiện công tác BHXH phải bám sát địa bàn quản lý để kịp thời phản ánh, báo cáo cấp có thẩm quyền xem xét, giải quyết. Vì vậy, việc sắp xếp đơn vị hành chính các cấp sẽ đặt ra thách thức, áp lực không nhỏ đối với cơ quan BHXH trong việc quản lý người tham gia và người thụ hưởng các chế độ BHXH đặc biệt từ ngày 01/7/2025, chủ hộ kinh doanh có đăng ký kinh doanh thuộc diện tham gia BHXH theo quy định của Luật Bảo hiểm xã hội năm 2024 có số lượng khá lớn (ước tính khoảng 02 triệu chủ hộ kinh doanh).

3. Tận dụng thời cơ và vượt qua thách thức trong việc thực hiện chính sách bảo hiểm xã hội đáp ứng yêu cầu của cuộc cách mạng về sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị

Một là, tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin, chuyển đổi số mạnh mẽ trong hệ thống cơ quan bảo hiểm xã hội, bao gồm:

1) Cơ quan BHXH cần tiếp tục hoàn thiện và phát triển hệ thống Cổng thông tin BHXH điện tử để người tham gia, người sử dụng lao động có thể tra cứu, nộp hồ sơ và nhận kết quả giải quyết thủ tục hành chính trên cổng thông tin mà không cần trực tiếp đến cơ quan BHXH để thực hiện; 2) Phát triển, nâng cấp ứng dụng BHXH trên điện thoại thông minh (VssID) để người tham gia, người sử dụng lao động có thể thao tác và dễ dàng thực hiện các thủ tục hành chính về BHXH trên ứng dụng; 3) Tự động hóa quy trình nghiệp vụ: đẩy mạnh nghiên cứu áp dụng trí tuệ nhân tạo (AI) và hệ thống xử lý hồ sơ tự động để giảm tải khối lượng công việc cho viên chức cơ quan BHXH; 4) Tăng cường kết nối Cơ sở dữ liệu quốc gia về BHXH với các cơ sở dữ liệu quốc gia khác (dân cư, tài chính, đăng ký doanh nghiệp) để thuận tiện trong việc giải quyết các thủ tục hành chính về BHXH và thủ tục có liên quan khác cho người tham gia, người sử dụng lao động; 5) Nâng cấp tổng đài hỗ trợ BHXH trực tuyến 24/7: xây dựng, hệ thống tổng đài trả lời tự động, nâng cao khả năng hỗ trợ cho người tham gia, người sử dụng lao động trong việc giải quyết thắc mắc, hướng dẫn làm thủ tục mà không cần đến cơ quan BHXH để làm việc trực tiếp.

Hai là, tăng cường sự tham gia của tổ chức dịch vụ trong việc cung cấp dịch vụ về bảo hiểm xã hội.

Hiện nay, cơ quan BHXH thực hiện việc ủy quyền cho một số tổ chức dịch vụ trong việc tiếp nhận hồ sơ và tổ chức thu, chi trả chế độ BHXH. Trong bối cảnh cuộc cách mạng về sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị, để đảm bảo thuận tiện cho người tham gia và người sử dụng lao động dễ dàng hơn trong việc thực hiện các thủ tục hành chính về BHXH, cần nghiên cứu mở rộng thêm sự tham gia của các tổ chức dịch vụ khác như: ngân hàng, ngân hàng số, nền tảng tài chính số (ví điện tử, ứng dụng ngân hàng)...

Ba là, đẩy mạnh phân cấp cho cấp cơ sở, ủy quyền cho tổ chức cung cấp dịch vụ bảo hiểm xã hội.

Theo hướng này, tăng cường phân cấp cho cấp cơ sở, ủy quyền cho tổ chức dịch vụ BHXH là một giải pháp quan trọng nhằm

cải thiện hiệu quả quản lý, giảm tải cho cấp trên và tạo điều kiện thuận lợi cho người tham gia, người sử dụng lao động không cần phải di chuyển xa để làm thủ tục hành chính về BHXH, giảm thiểu thời gian giải quyết chế độ BHXH. Hạn chế tình trạng gian lận, trục lợi BHXH qua việc theo dõi sát sao từ cấp cơ sở và tổ chức cung cấp dịch vụ BHXH tại địa phương, cơ sở.

Bốn là, sắp xếp, bố trí hợp lý đội ngũ viên chức và người lao động làm công tác BHXH ở cơ quan BHXH các cấp, đồng thời đổi mới công tác đào tạo, bồi dưỡng theo hướng tổ chức các khóa học trực tuyến và trực tiếp để nâng cao năng lực quản lý và chất lượng đội ngũ làm công tác BHXH ở cấp cơ sở cũng như tổ chức cung cấp dịch vụ BHXH. Phân bổ hợp lý nhân sự làm công tác BHXH giữa cấp tỉnh và cấp cơ sở. Cần xây dựng tiêu chí phân bổ phù hợp gắn với khối lượng công việc phát sinh, số lượng đối tượng quản lý, tránh sự cào bằng giữa các địa phương, khu vực. Nhân sự ở địa phương cần được đào tạo chuyên sâu hơn về chính sách BHXH để hỗ trợ người tham gia, người sử dụng lao động tốt hơn.

Năm là, công khai, minh bạch hơn nữa thông tin về bảo hiểm xã hội.

Thực hiện tuyên truyền rộng rãi về thay đổi mô hình cơ quan BHXH, thông tin rõ ràng để người tham gia, người sử dụng lao động hiểu được việc chuyển đổi mô hình không ảnh hưởng đến quyền lợi về BHXH. Sử dụng đa dạng các hình thức tuyên truyền như mạng xã hội, truyền hình, báo chí, loa phát thanh để phổ biến cách thức thực hiện thủ tục hành chính về BHXH trên Cổng dịch vụ công trực tuyến về BHXH. Tăng cường việc thanh toán chế độ BHXH qua tài khoản ngân hàng, thanh toán không dùng tiền mặt để người tham gia có thể nhanh chóng nhận được lương hưu, trợ cấp BHXH./.

Ghi chú:

(1) Hiện nay, phần lớn thủ tục hành chính về BHXH đã được thực hiện ở cơ quan BHXH cấp huyện, tuy nhiên, một số thủ tục hành chính vẫn do cơ quan BHXH cấp tỉnh thực hiện.